

Dr. Čermelj Lava
Dvorakova 6/II
LJUBLJANA

kratne

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ŠPANIJA, ITALIJA I NEUTRALNOST

Kada je pala Malaga sva fašistička štampa je prvo prenijela bez komentara pisanje »Manchester Guardian« gdje se kaže da su talijanski vojnici osvojili Malagu. (I mi smo u posljednjem broju prenijeli taj članak »Manchester Guardian«). Fašistička štampa je to stavila na viđno mjesto.

Drugog dana je, međutim, ta štampa otvoreno pisala o toj pobedi kao o pobedi talijanske vojske, a »Regime fascista« je doslovno pisao:

Naša omladina nije čekala da se stvari zamrse, već je poletila u komplikatnim legijama da napadne neprijatelja civilizacije i zada smrtni udarac medjunarodnom ološu koji se bori uz Caballera.

Medutim 16. o. m. je evropska štampa donijela vijest iz Londona u senzacionalnoj formi u kojoj se kaže da je na sjednici komiteta ambasadora u Foreign Officeu postignut sporazum o zabrani šiljanja dobrovoljaca u Španiju, a »Evening Standard« je javio da je na toj sjednici bila najvažnija izjava talijanskog ambasadora Grandia, da će se Italija odreći svojih ranije postavljenih uslova za zabranu ulaska dobrovoljaca u Španiju.

Zabranu o slanju dobrovoljaca stupa na snagu u subotu 20. o. m. pa tim povodom piše »Daily Herald« da će Italija do subote slati dobrovoljce i ratni materijal, a »Times« veli, komentirajući odluke odbora za nemješanje:

»Oni koji pomažu generala Franca drže da su mu poslali dovoljnu pomoć za nastavljanje borbe do pobjede. Uostalom poslat će mu još pomoći do datuma stupanja na snagu ovog sporazuma. Prilikom Talijana bio je tokom posljednjih osam sedmica naročito jak, te nije nemoguće da je broj vojnika, upućenih iz Italije kroz to vrijeme u Španjolsku dostigao najmanje 10.000.«

»Manchester Guardian« između ostalog veli: »Italija u sadašnjem trenutku vodi vojne operacije u Španjolskoj sa najmanje 50.000 vojnika i ogromnim stokovima ratnog materijala.«

Gospoda Tabouis, komentirajući tu odluku u »Oevre-ue veli, između ostalog, da u Londonu prevladjuje mišljenje da Talijani smatraju da već imaju dosta trupa u Španjolskoj i da će do subote stići da ih još dosta prebače na bojište, te da imaju razloga tako i da pozdrave donesenu odluku koja će sprječiti upućivanje nove vojne pomoći Španjolskoj vlasti.

Isti list donosi i članak Alberta Bayea, koji kaže da bi ministar spoljnih poslova g. Delbos odgovorio željama svih stranaka narodnog fronta kad bi jasno i glasno rekao:

»Ili će Njemačka i Italija bez odlaganja obustaviti upućivanje pomoći za Španjolsku ili će Francuska smješta otpočeti snabdijevati Španjolsku vladu.«

»Figaro« kaže između ostalog:

»Bili bismo možda iznenadjeni promjenom u držanju Italije kad ne bismo znali, da je Francuska nedavno dala na znanje Rimu, da talijansko prodiranje u Španjolsku smatra isto toliko opasnim za svoju sijskog Maroka.«

»Pertinax u listu »Echo de Paris« piše: O istoj temi izražava nadu da će se sad sporazum postignuti u Londonu stvarno prirokovima. Pertinax smatra da je Evropa prebrodila period veoma opasan za mir.«

Pertinax dodaje da su ovom ishodu mogućnosti i razgovori sa talijanskim ambasadorom u Parizu, koji se u ime svoje vlade žalio zbog nedavnog govora francuskog ministra predsjednika a kome je tom prilikom dano na znanje da je upućivanje veliku uzremirenost u Francuskoj.

O toj uzremirenosti i energičnoj akciji Francuske javlja »Morning Post«, koji kaže da je do neofiskivanog rezultata došlo poglavito zahvaljujući odlučnom držanju francuskog ambasadora Corbina. U političkim krugovima, kaže list, vlast je utisak da odlučne riječi Corbina treba razumjeti tako, da je Francuska u danom slučaju riješena da uputi u Španjolsku dvije divizije, koje bi ubrzale kraj gradjanskog rata.

Ali u tom neke vrsti općem zadovoljstvu, ima i jedna nota koja kvari. A to je držanje Portugala. Jer Portugal ne pristaje na kontrolu. Portugal, koji je već nekoliko decenija neke vrsti engleske političke kolonije, taj Portugal prkos Velikoj Britaniji, Francuskoj i cijeloj Evropi. Kako je to moguće? Sta stoji iza tog držanja Portugala, pitaju se mnogi evropski listovi.

I još nešto. Ako se sjetimo da je Italija bila iskrcala u Cadizu 10.000 vojnika, po vijestima »Timesa« istoga dana kada je bio potpisani dženljenski sporazum s Engleškom... A ako se sjetimo izjave koju je

Kavranci ostaju bez svoje zemlje

NEČOVJEĆNIM UTJERIVANJEM NEPRAVEDNIH POREZA ODUZIMAJU SELJACIMA U KAVRANU ZEMLJU

Kavran, februara 1937. — Od svih sela puljske općine, naše je najsiromašnije. Ono malo rodno polja nestaje, jer nam zimi voda odnosi zemlju u more, pošto smo na brijezu iznad mora kao poluotok. Mi smo se prije rata bavili poljodjelstvom, nešto ribarenjem, a većina paljenjem iaplenica (vapnem), a po nekoliko nas je radio u kamenolomima, jer imamo provoklasni kamen. Danas živimo jedino iz ribolova, ali i to nam vrlo slabo uspijeva. jer nemamo sredstva za ribolov, pošto smo osiromašili do skrajnosti. Poreze plaćamo kao najbogatiji kraj u Italiji za prvoklasnu zemlju. Već petnaest godina se tužimo i pravimo rekurse, da bi nam klasificirali našu zemlju kao drugoklasnu, pa da nam se snizi porez, kako je to po drugim krajevima u Italiji. Medutim, iako smo to uvičili redovnim putem preko sindikata, sveobedno nam nije uspjelo.

Do 1932. svake godine bile su naše tužbe na redu, jer već onda nismo mogli dalje izdržati, pa smo te godine isli u deputaciju sindikatu, obavještavajući ga, da mi ne možemo više izdržati i nek nam se već jedanput snizi tako porez ili neka si uzmü našu zemlju, diecu i žene, pa da neka nas hrane. Kod sindikata smo našli ipak dobitih ljudi, koji su shvaćali naš očajan položaj, ijer su poznali naše prilike, pošto su se prije uvjerili na licu mjesta, kad su došli u Kavran da izvide. Taj dan je generalni sekretar sindikata za poljodjelstvo telefonirao prefektu, kako je došla deputacija ljudi sa energičnim nastupom, da im se već jednom riješi njihovo pitanje, jer da su gladni kruha, a kamo li da mogu plaćati onako visoki porez. Umesto da prefekt riješi naše pitanje, dao je naredjenje policiji, da se posalje u naše selo ledna četa karabi-

niera, da bi sprilečili svaki pokušaj pobune.

Prije nego su se ljudi vrtili kući, bilo nam je cijelo selo u opsadnom stanju. Narod je bio terorisan i od onda smo prestali sa našim prosvjedima, jer nije bilo koristi. Danas nema u našem selu skoro nijednog seljaka vlasnika svoje zemlje. Većini je već oduzeta zemlja, a nekolicini će biti doskora na dražbi, ijer već godinama nitko ne plaća porez.

Pred malo dana su bili na dražbi posledi udovice Kostešić Marije zvane Stanišinka. Taj posjed je otišao na dražbu za hiljadu lira. Osim toga su prodali toga dana i imanju Rumac Martina zvanog Kovač i Peruško Martina.

Naše porodice, kojih ima devedeset, ostaju malo pomalo bez zemlje, a ako se ovako nastavi, ostat će bez kuće i kućista.

Kalvarija, ki je svetu nepoznana

OBŠIRNI ČLANKI O NAŠEM NARODU POD ITALIJU V AMERIŠKEM SLOVENSKEM TISKU OB IZDAJI ANGLEŠKE KNJIGE DR. LAVA ČERMELJA

V listu »Napredek« (Cleveland) od 20. januarja in v »Enakopravnosti« (Cleveland) od 25. januarja beremo obširni članek o našem narodu pod Italijom ob prikazu prikaza angleške knjige dr. Lava Čermelja. V »Enakopravnosti« je izšel potom članek tudi v angleškom jeziku.

Prejeli smo knjigo, ki se bavi s položajem, oziroma zatiranjem slovenskega in ostalega slovenskega živilja v takozvani Julijskoj Krajini. Spisal jo je dr. Lavo Čermelj, angleški prevod je napravila F. C. Copeland, ki je lektorica angleščine na ljubljanski univerzi, založila pa jo je »Jugoslovenska zveza društva za Ligo narodov«. Knjiga obsegajo 259 strani, je strokovnjaško pisana, dobro dokumentirana ter na splošno in v detalju podaja objektivno, zato pa nič manj pretresljivo panoramo tragedije, ki se odigrava v Primorju vse od dne, ko je Italija zasedla ondotne naše pokrajine.

Prejeli smo knjigo, ki se bavi s položajem, oziroma zatiranjem slovenskega in ostalega slovenskega živilja v takozvani Julijskoj Krajini. Spisal jo je dr. Lavo Čermelj, angleški prevod je napravila F. C. Copeland, ki je lektorica angleščine na ljubljanski univerzi, založila pa jo je »Jugoslovenska zveza društva za Ligo narodov«. Knjiga obsegajo 259 strani, je strokovnjaško pisana, dobro dokumentirana ter na splošno in v detalju podaja objektivno, zato pa nič manj pretresljivo panoramo tragedije, ki se odigrava v Primorju vse od dne, ko je Italija zasedla ondotne naše pokrajine.

Je to najbrže najbolje in najtemeljite-

še delo te vrste, kar jih je se došlo iz-

šlo v angleščini.

Zanimivo bi bilo vedeti, koliko teh knjig se je natiskalo, koliko razposlalo in kam?

Ali so jo dobila uredništva važnih ameriških listov in redakcije vplivnih časopisov v Angliji? Se razume, da pri velikih listih ne berejo vsega, kar prejmejo, da se mnogo knjig, ki jih klasificirajo med »propagando« zmeče proč ali pa v omarah nabirajo prah, ampak intenzivna in sistematična propaganda v nobenem slučaju ne more ostati brez vsakega uspeha, če se pri nji dovolj dolgo vztraja.

Založno dejstvo namreč je, da ameriški javnosti v splošnem — kako je v Angliji, ne vemo, ampak dvomimo, da je bolje — ni skoro ničesar znanega o naši narodni manjšini v Italiji in o njeni Kalvariji. Naših ljudi — Slovencov in Hrvatov v Italiji, poleg onih v Beneški Sloveniji, ki so prišli pod Rim l. 1866 — je do 700 tisoč, torej nekaj več kot je n. pr. Židov v Nemčiji, in če se ne motimo, tudi već kot je Nemec v južnom Tirolu, ki so bili kakor naši Primorci predani Italiji na podlagi zloglasnega Londonskega pakta, pa vendar, kaka razlika glede informiranosti svetovne javnosti.

Radi dobrega pol milijonov Židov v Nemčiji, s katerimi Hitler prav nič bolje ne ravna ko Mussolini z našim narodom

(pravzaprav bolje — Hitler vsaj sledi neke vrste bestialni logiki; če odklanja Žide kot enakovredne pleme, tudi od njih ne zahteva, da bi za Nemčijo kri preliv, medtem ko je Mussolini »slovenske barbare« prve poslal v Afriku, da so umirali za laško slavo!) se ves civilizirani svet vzruja, protesti od vseh strani sveta dežujejo na Berlin, vodi se bojkotna gibanja proti nemškim produktom in propagando, ki ne počiva ne podnevi ne ponoči, skrb, da je vsaj čitaloček kjer kolisibodi na svetu, kjer še vrla mera svobodnega tiska, vsaj informiran z usodo židovske manjšine v Hitlerjevi državi.

Položaj Tirocev pod Italijo morda tako razbojan, toda je vsaj poznan, vsaj popolnoma potlačen ni, kot je slučaj z našimi Primorci. Nemška propaganda je manj bučna, toda na delu je vedno. Ni dolgo tečega, ko smo videli nemško propagandno mapo, na kateri so bili označeni »nemški otoki« širok Evropi. Kočevjarji so bili importirani v Slovenijo pred stoletji, toda na dotednici mapi so označeni. Berlin ni pozabil nanje! — (V zaključku piše članek o Sloveniji in raznih borbah v katerih se ne vpošteva položaj Slovencev pod Italijo).

FAŠISTIČNA ORGANIZACIJA „DOPOLAVORO“ SPET NA DELU

Gorica, februarja 1937. (Agis). — Fašistična organizacija »dopolavoro«, ki so jo s silo razpeli po naših vaseh, zlasti po večjih krajih in trgih, je na nastopom zime spet napela vse svoje moći. Po številnih malih vasicah so na novo ustanovili to organizacijo, po že obstoječih pa so spet pričeli s priejanjem plesov ob nedeljah in praznikih. V plesu vidijo Italijani uspevajo za mladino in skušajo s tem uveljaviti delovanje »dopolavora«. Zlasti aktivne so te organizacije tam, kjer je večje število priseljenih Italijanov. Predvsem pa v obmejnih krajih. Ker ni zadostnega odziva med odraslimi domačini si pomagajo Italijani s tem, da vabijo na plesne prireditve mladino iz fašističnih mladinskih organizacija in celo neodletne otroke, katerimi bi moral biti zabranjen dostop na plesišče. Po večini vodijo plesne prireditve v »dopolavoro« učitelji, občinski uradniki in drugi taki javni funkcionari, katerih dolžnost bi bila, da skrbijo za dobro vzgojo mladine.

zlasti pa neodraslih in šoloobveznih otrok. V tem pogledu ne poznajo priseljeni Italijani, zlasti ko se trudijo, da pokazejo uspeh svojega dela, nobenih skrupulosti.

Med ostalimi prednjači vsekakor Podbrdo, ki je sicer mala vasica, a je kot obmejna postaja postala prava naselbina Italijanov. Vso svojo aktivnost kažejo ravno le nedorasli otroki. Dalje je razvijit daleč naokrog »dopolavoro« v Knežaku, kjer so se v teku lanske zime pogosto vršili plesi, ki so se zavlekli pozno v noč in celo do naslednjega jutra. Na take prireditve so navadno priseljeni Italijani zvabili mlada dekleta iz okoliških vasi, ki so ostajala na plesu med samimi Italijani vse noči. Za te prireditve ne poznajo nobene policijske ure, nobene kontrole javne varnosti, in kaj vse se na njih dogaja, ni potrebno povarjati. Priponiti pač moramo, da je še veliko število vasi, kjer »dopolavoro« ni našel nobenega odziva in so morale oblasti celo ukiniti organizacijo.

Franco bio dao dopisniku američkog lista »New-York World-Telegram«, da će nejegova Španija biti totalitarna, kao Italija, koja je »danasa najbolje upravljava i najbolje uredjava država na svijetu«...

U dnevnim listovima, u vezi s time, čita se 18. o. m. i ove dve vijesti:

»Vojni stručnjaci u Valenciji sada su bez ikakove sumnje ustanovili po nalazu dijelova ispaljenih granata, da one nose potpuno obilježje talijanskih tvornica iz Genove, te da uopće ne bi mogle biti ispaljene sa bilo kojeg nacionalističkog broda. Stručnjaci dalje tvrde, da su granate morale biti ispaljene iz topova ratnih brodova »Luigi Cadorna« ili »Armando Diaz«.

A druga Havasova vijest glasi:

»Prema vijestima iz Gijona među pobunjenicima, koji su u nedjelju prešli na stranu vladinih četa nalazi se 300 Somalijaca. Povedeno je istražiti, da se ustanovi, tko ih je regrutirao. Do sada to nije jasno utvrdjeno.«

(Somalijsku državu Englezi, Francuzi i Talijani. Ko je od njih regrutirao Somalce za Franca?)

Sve to sumirano — dobiva se realna slika sedanjih dogodjaja. A iza te slike stoje posljedice eventualne pobjede jedne ili druge strane. A u vezi s time mnogo čega u Evropi. Puno velikih i malih plananja imat će drugačije lice tza rata u Španiji, prema tome koja strana pobijedi.

Ako pobijedi španjolska vlast, pobjeda je na strani demokratske Francuske i Engleske s grupom ostalih manjih demokratskih država, a ako pobijedi Franco?

A mi kao emigracija — i mi kao dječavi stanovništvo iz Julijskih Krajina — i te kalco ovisimo o cijelom tom sklopu država, o tim blokovima i o tim pobjedama ili porazima. Sve će se to i te kako odraziti na nas.

I iz tog razloga pratimo španske dogodjaje velikom pažnjom i uzremirenošću.

(L. p.)

PAPA PRIZNAO OSVOJENJE ABESINIE

Rim, 15. februara. — Dnevni listovi donose: U političkim krugovima izazvala je veliku senzaciju

**„MANCHESTER GUARDIAN“ PŠE
O PRVOJ POBJEDI
FAŠISTIČKE
INTERNACIONALE**

KOLIKO JE TALIJANSKIH VOJNIKA U SPANIJI

»Manchester Guardian« donosi uvodni članak, u kome se izmedju ostalog veli: *Gušt sredozemnog pristaništa Malaga od strane španjolske vlade prestavlja prvu pobjedu fašističke internacionale u Evropi. Bar je 5.000 talijanskih »dobrovoljaca« učestvovalo u napadu, a njemački topnici bili su u to bilo potpomognuti njemačkim torpiljerima. Njemački ratni brod »Graf von Spee« močno je operacije izdaljio. Međutim pododbor londonskoga komiteta, koji mori izvršenje sporazuma o nemiješanju u Španiji, odgodio je svoj sastanak. Mnogo važnija od zauzeća Malage je promjena strategije koja se sada upotrebljava da se zauze Madrid. Vlada tvrdi, da ima 150.000 dobro treniranih milicionera u istočnom dijelu Španije i ujedinjenu komandu. Vlada u isto vrijeme pokušava da izvodi ogromnu socijalnu revoluciju jednovremeno sa vodnjem rata. Nemo sumnje da su veliki dio odigrali Njemačku i Italiju u napretku pobunjenika. Britanska vlada spasava svoju savjest tvrdnjom preko lorda Cranborna, da se jednakim broj dobrotoljaca nalazi na obim stranama. Čovjek bi želio da zna, na koji način lord Cranborn dolazi do takvih cifara. Saznaje se, da se oko 15.000 ljudi nalazi u međunarodnoj brigadi. Nasuprot njima priznaje se da je 10.000 Talijana iskrcano u Španiji između 22. decembra i 26. januara. Prema izvještajima iz Gibraltara drugih 10.000 Talijana stiglo je u Španiju nedavno, dok u Španiji ima bar 20.000 Nijemaca. Karakter ovih dobrotoljaca najbolje se može ocijeniti izjavom jednog zarobljenog Talijana, koji je mislio da je poslan u Abesiniju. Dok se vrši pritisak od strane pobunjenika i dok se taj vojni pritisak povećava, jedna fašistička sila za drugom odgadaju akciju u odboru za nemiješanje. Sada Portugal čini primjedbe kontrolnom planu; iduće nedjelje će to učiniti Njemačka ili Italija. Britanska vlada i dalje pere ruke kako to najbolje može. Za nju je španjolski rat nezgoda, kao što je bila i abesinska avantura, jer remeti planove britanskog ministarstva spoljnih poslova. Španjolski narod se bori za mir i demokraciju u Evropi, a protiv držkih i agresivnih diktatora. Pristati na manevre fašističke internacionale u Španiji znači stvoriti i još više učvrtiti vladavinu kolektivne nestigurnosti, koja je produkt, a i posod, sa hudačko oružanje Evrope.*

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— U Orihima kod Barbana održan je ovih dana gospodarski tečaj. Tečaj je počinjao oko četrdeset ljudi. »Piccolo della Sera« piše tim povodom, kako su seliaci zahvalni vlasti. Što pokazuje toliko brige za istarsko seljstvo.

— Segoti Mati i Blažu Ušiću iz Valture održat će se 23. o. mj. ponovna rasprava u Trstu. Segota je bio osudjen na 18 godina robije radi toga, što je septembra 1934 bio bacio bombu u knju lugara Moss-a. Ušić je bio oslobođen radi posmanjanja dokaza.

Kasacija je odredila sada ponovnu raspravu. Optužene će braniti advokati Cerlenizza iz Pule i Zennaro iz Trsta.

— V Idriji so oropali cerkev sv. Bartolomeja in odnesli iz nje mnogo dragocenosti ter tudi nekaj denarja. Roparjev še niso izsledili. Škoda znača oko 11.000 hr.

— V Preserju pri Komnu je zgorela kmetija Janezu Kodriču z vsemi gospodarskimi poslopiji in z vso letino, predvsem 10 kv sena. Kodrič ima preko 5.000 hr škode.

— V Kopru so pričeli 1930 leta izsuševati in kultivirati zemljo, kjer so bile prejseline. Do sedaj so na ta način pridobili že okrog 420 ha plodne zemlje. Cena zemlji je baje poskočila od 200.— na 3.000.— hr za ha. Bolje bi bilo morda, če bi uporabili denar, ki so ga tu zabilo, za reševanje in saniranje kmečkih gospodarstev v Istri.

— Škof Nogara pripravila evharistični kongres in je zato izdal na kler posebno pismo, v katerem poziva ljudi, da se prično nači pripravljeni. Gre seveda predvsem za denar. V pismu pravi, da je prejšnji kongres stal 157.000 hr, od tega da so zbrali 107.000 v Škofiji. Sedaj bodo stroški znižani, kolikor se le da, in odbor se je zato obrnil na hranilnice in banke za podporo. A večina poklonov mora tudi sedaj priti od ljudi, od revnih ljudi, ker so ti najbolj radodarni. Določil se bo dan za to, ko se bo v cerkvah pobiral obulus za kongres. Zaključujem: Dajte zlato, srebro, rože, sijal Jezusu Kristusu...*

— V Trstu so bile odlikovane pretekli teden tvečke, ki so darovale vino za vojake v Abesiniji. Od 346.252 litrov, ki so ga nabraли v vsej Italiji, je prišlo iz Julijske Krajine iz Zadra 57.767 litrov vina. Trst sam je daroval 32.185 litrov, ter stoji na prvem mestu med vsemi v Italiji. Kakor vidimo je Julijska Krajina največ darovala, čeprav je njeni produkciji daleč za produkcijski ostalih pokrajin v Italiji. Z zlatom kolajno je bila odlikovana od petih v Italiji tvečke Ralf Pahor, ki je dal 5.819 litrov vina.

Velike vojaške priprave v Italiji

ŠTEVILNI DEKRETI VOJAŠKEGA ZNAČAJA

Veliko pozornost vzbujajo v zadnjem času številne priprave vojaškega značaja, ki se izražajo v vseh listih, zlasti pa v podrobnostih, v posameznih pravnicih fašističnih glasilih.

Trst, februarja 1937. — (Agis). — Predvsem je treba pretekl tenen zabeležiti sejo ministrskega sveta, ki se je vršila 9. t. m. in v kateri je bilo predloženih nebroj uredb popolnoma vojaškega značaja. Nacitiram med njimi samo najvažnejše: za izpopolnitve inženjerske aeronačne šole v Turinu, se je votiralo četrto milijona lir, za nabavo inštrumentov pa 50.000 lir; z novo uredbo naj se osnuje in zgradi veliko novo letališče pri Milanu; uredba o povečanju cestne milice, ki baje ne zadošča po številu več potrebam. Važen predmet razprava na seji so bili tudi problemi kolonij, čim hitrejšega izkorisčanja in pospešenja trgovinskih stikov. Zato so bile izdane posebne uredbe glede industrijske in bančne dejavnosti, glede ureditve adovkatur v Adis Abebi, Asmari in Mogadišu, ki naj bi pospeševalo in olajšavalo predvsem trgovinski promet, dalje dekret za ureditev agrarnega kredita v Libiji. Votiralo se je dalje 69 milijonov za regulacijo Tibere pri Rimu, kjer naj bi se tudi istočasno uredilo posebno letališko pristanišče. Razen teh dekretov pa je dekret o pospeševanju gradb zdravih kmečkih hiš, so vsi dekreti ki so še bili izdani popolnoma vojaškega značaja in se tičejo napredovanja oficirjev, oprostitev plačila dote pri poroki in sličnega.

Kmalu za tem je predsedoval Mussolini vrvnem odboru za obrambo. Pri tem je zlasti padel v oči Mussolinijev nagovor na generala Dalloglio, ki je predsednik odbora za civilno mobilizacijo in generala Spigo, ki je generalni komesar za vojne izdelke in vojaška dela, ter tudi šef tajništva vrhovne komisije za obrambo. Zlasti to dejstvo je zbudilo v časopisu in javnosti

veliko pozornost in kaže jasno na to, da se fašistična Italija sistematično pripravlja in organizira za vsak slučaj, zlasti za slučaj kakog mednarodnega konflikta, ki lahko sledi iz današnje velikanske napetosti.

Istočasno s temi notranjimi vojnimi manifestacijami, pa vidimo, da je sedaj Italija nenehoma hotela tudi na zunaj pokazati in demonstrirati svojo moč, ter je napovedala velike vojne manevre mornarice ob libijskih obalah. To se vrši tako po velikih manevrih angleške in francoske mornarice v Sredozemskem morju. Da hočejo dati tej demonstraciji italijanskega vojnega brodovja še poseben mednarodni pomen, se lahko razvidi iz tega, ker se bo udeležil val sam Mussolini. On bo gotovo izkoristil to priliko in povdral pred svetom s posebnim govorom, moč današnje Italije. Vaje bodo trajale 13 dni in se jih bo udeležilo okoli 60 edinic.

Klub vsemu se tudi ob naši meji še nadalje vrše obrambne priprave, kolikor še niso dokončane.

Zlasti se opaža ogromno utrjevanje maje pri Idriji. To je že peto ali šesto leto, odkar se ta maja utrjuje sistematično in vztrajno.

Kjer pa tega ni in kjer ne gre več toliko za kake nove in velike načrte, izpopolnjujejo in dokončavajo prejšnje naprave. Vsekakor pa je morda značilno dejstvo, da so ponekod opustili gradbo nekaterih vojaških naprav manjšega značaja, toda to gre večji del na rovaš pomanjkanja denarnih sredstev. Ker se je Italija zamotala v zadnjih letih v konflikte popolnoma drugie, kot je

prvotno mislila, je mnogo naprav, zlasti letališč, danes opuščenih in se ne vzdržujejo, kot bi se moral.

Mimogrede bi lahko še omenili poseben dekret, ki je včetve remorkerjev po 131 in pol ton, zgrajenih na Reki, v vojno brodovje države. Kakor izgleda, sistematično včlenjajo vse, kar se da uporabi v vojaško zgradbo in aparatu, ki naj bi ob določenem trenutku začel brezhibno delovati.

Toda to še niso vse posebnosti popolnoma vojaškega značaja, ki jih lahko zabeležimo samo v enem tednu. Velikega pomena in značaja iz vojaškega stališča je namreč nova razdelitev teritorijalnih območij posameznih vojaških zrakoplovnih poveljstev. Po novi ureditvi bodo obstajala v Italiji namreč 4 zrakoplovna poveljstva: v Turinu, Milenu, Bologni in v Napoliju, Videm, Gorico, Trst in Puli spadajo pod Bologno. Vsaka te bo morala skrbeti zase za zgradbo, aprovizacijo, skladišča in delavnice. S tem bo skrb posameznih odgovornih poveljstev povečana in mogoče bo popolna ter lažja kontrola, kot bi bila na celo državo hkrat.

Fašistična Italija, za katero je svet smatral, da bo z aneksijo Abesinije zadovoljna in da je s tem rešen njen problem kolonizacije, se vedno

boli in bolj pripravlja še dalje na volno, kljub temu da je nihče ne ograbi in ji nihče ne napada njenih mej.

Odprt in javno vmešavanje v špansko državljanško vojno, ki ga priznavajo sami fašistični krogi, in za katero ve danes že ves svet, je jasen dokaz tej trditvi. Notranje sile, ki razjedajo fašistično gospodarsko zgradbo, ne morejo dopustiti, da bi se ustavil. Z nebrzданo silo ga že necejo v nove avanture in v nove nesreče zlasti za italijansko ljudstvo, pa tudi za ves svet.

NAŠE LJUDI SILIJO, DA PREVZAMEJO POSLE OBČINSKIH PODEŠTATOV

Trst, februarja 1937. — (Agis). — Že proti koncu lanskoga leta so se v posameznih krajih oglašili pri znanih vaških velikih fašističnih odpolanci z nalogom, da pridobijo naše ljudi zato, da prevzamejo posle občinskega podeštata v domaćem kraju. — Predvsem so se temu koraku naši ljudje zelo čudili, kajti kaj takega niso niti pričakovali in niti želeli. Danes, ko so skoro vse občine tako zadolžene, da se ne bodo mogle zlepa otresti dolgov, je pač težko gospodariti in voditi občinske uprave

posebno še, ker so vse viri dohodkov popolnoma izčrpani. Prevzeti bi morali samo veliko odgovornost napram oblastem in napram svojim sovaščanom, katerih ne bi mogli v nobenem slučaju ščititi in zagovarjati. Torej koristiti ne bi mogli prav v nobenem slučaju niti domaćinom, niti občinam pač bi si nakopali s tem vsakovrstne obveznosti napram oblastem. Zato so le redki slučaj, da so naši ljudje pristali na imenovanja za podeštate.

614 DEKRETOV, S KATERIM JE SAMO V JANUARJU SPREMENJEN SLOVENSKI PRIIMEK 1.791 OSEBI

Samo januarja 1937 je uradni list »Gazzetta ufficiale« objavil sledeče dekrete tržaškega prefekta, s katerim se izpreminjajo slovenski priimki:

datum Štev dekretov Število oseb katerim se je izpremenil priimek

8. jan.	42	175
12. jan.	85	244
18. jan.	50	136
20. jan.	27	55
23. jan.	106	324
27. jan.	41	95
28. jan.	59	244
29. jan.	158	381
30. jan.	46	137

Vkupno 614 dekretov 1791 osebi torej v enem mesecu se je izpremenil priimek samo v tržaški pokrajini 1800 osebam!! Poudarjam, da gre za čista in pristna slovenska imena.

Izpremenili so celo priimek nekemu Polancu (Poljanec), ki je rojen v Cristelbergu (?) pri Ptiju.

Izpremenili so priimek celo osebam, ki so že od leta 1929 v Argentiniji, tako Slovencu Rudolfu Primožiču iz Trsta.

Dekreti nosijo datum še iz prej polovice leta 1934!

ZATO ŠTOIMA SINA U JUGOSLAVII, ODMJERILI MU VEĆI POREZ

Štrepel, februarja 1937. — Na našoj opicini v Buzetu odmjeruju ovih dana nove poreze. Ti novi porezi će biti još veči nego do sada. Tako je bio pozvan na opicino Podreka Ivan Furlič iz našega sela i tam su mu kazali, da će morati platiti 1000 (hundred) lira poreza. Kada se Podreka bunio, ier da su njegovo imanje procenili nekoliko puta više nego što vrijedi, na opicini su mu kazali, da mora da plati i da nema smisla da se buni, ier da on ima — sina u Jugoslaviji. Ako ne plati, kazali su mu, propast će mu imanje.

FAŠISTA KOJI JE ZAPALIO GOJAKOVU KUĆU U GOLCU — NAGRADJEN.

Golac, februara 1937. — Javili smo bili kako je izrod Juriševič Franjo zvan Cepčev bio zapalio kuću i štalu Gojak Antonu, i prije toga na isti je način bio upropastio četiri naša seljaka, a da nije zato bio pozvan na odgovornost. Ovaj naš renegat fašista je za ova svoja zločinačka djela još nagradjen, i to time, da ga je podešta u Podgradu u sporazumu sa tajnom policijom imenovan čuvarem vodovodnog kanala od sela Golac do sela Stareda.

V Italiji je najcenejši kruh!

Trst, februarja 1937. — (Agis). Pretekli teden so prinesli časopisi menda uradno poročilo pod gornjim naslovom in pa pod naslovom: »Italia ima več kruha po nizki cenici kot vsa Evropa«. Kakor izgleda gre za pristno fašistično demagoško potvarjanje mednarodnih poročil in statistik, ki jih morajo prinesi po nalogu vsi časopisi, ker so vse vesti popolnoma, skoro do besede, slične. Poročilo sloni na informaciji švicarskega ministrskega odbora, ki je zbral podatke v Evropi in določil cene kruha po raznih mestih v švicarskih centimih. Tako je cena kruha v Berlinu 77 šv. cent, na vadanemu kruhu pa 56 šv. cent, na vadanemu kruhu pa 45, v Žurču 45 do 40 šv. cent; v Rimu pa znača cena vadanemu kruhu 40 šv. cent, ljudskemu kruhu pa 37 šv. cent. Koliko te številke odgovarjajo resnici, tu ne moremo ugotovljati. Treba pa bi bilo primerjati namesto tudi plače in sploh dohodek ljudi, da bi se videlo, koliko je razmerje med njihovimi plačami in ceno kruha. Iz poročila pa, ki jih imamo iz Italije, je za ljudi v Italiji kruh velika dobrota in redkost, in se po maksimiziranih cenah kupuje od 1.50 lir do 2 liri za kg. Če primerjamo torej to ceno z dohodki, bomo videli da Italija nikakor ne prednjači v nizki cenici. Kruh je za delavca in kmeta v Italiji namreč klub tej ugotovitvi švicarske komisije zelo drag.

Iz poročila pa, ki jih imamo iz Italije, je za ljudi v Italiji kruh velika dobrota in redkost, in se po maksimiziranih cenah kupuje od 1.50 lir do 2

DANAŠNJA STVARNOST ISTARSKOG PITANJA

Predavanje D. Deklića u beogradskom društvu.

Beograd, februara 1937. — U srijedu 3. o. mj. u prostorijama udruženja »Istra—Trst—Gorica« u Beogradu održao je na sastanku Akademске sekcije predavanje Dragutin Deklić pod gornjim naslovom. Bio je prisutan veći broj studenata i ostalih članova udruženja. Predavač je, između ostalog rekao:

Pri tretiranju svakog problema, uspeh, rješenje ili bar rasvjetljavanje, moguće je samo tako ako se pri razmatranju istog držimo realnih materijalnih i istorijskih činjenica; treba da se u prvoj redu vodimo otvorenošću i istinom. Treba reći pravu riječ u pravo vrijeme. A kod nas je došlo, zaista, pravu vrijeme da se mnogo toga kaže.

U božićnjem broju »Istra« izasle su, kao književni prilog »Misli«, jednog našeg istaknutog emigranta. Tu, on između ostalog kaže ovo: »Biti čovjek svakad i svagdje, — ništa prirodne za junaka, ništa teže za kukavicu. Strastveno voljeti istinu, pravdu i slobodu, i smrtno mrziti sve što je tim osnovama društvenog reda, poretka spokojstva, blagostanja, napretka i progrusa protivno, to su uslovi za stupanje na pozornicu žrtve, časti i slave, u red junaka«. To su riječi na svome mjestu, sa kojima bi se trebali svi mi potpuno složiti. Ali složivi se, treba da ostanemo dosljedni tome u svima našim detaljima i stavovima u životu.

Hoćemo da razmotrimo i da saznamo današnju stvarnost takozvanog istarskog problema. U ovom slučaju mi moramo biti na čisto sa današnjom stvarnošću uopće, sa međunarodnim svjetskim prilikama, odnosno sa situacijom u kojoj se danas čovječanstvo nalazi. To je prvi i najvažniji uslov za pravilno shvaćanje suštine jednog pitanja, koje nas specijalno interesuje, a koje nije ništa drugo nego jedan odraz i dijelić današnjih općih pitanja, pred čijim rješenjem se nalazi cijeli svijet. Jer ta naša opjevana »siročica Istra« ne nalazi se u nekom imaginarnom kraju ili na Marsu, nego u centru i u sklopu današnjeg evropskog zbijanja. Sticajem prilika, poslije svjetskoga rata, ta je pokrajina pripala Italiji. Objećanja o poštovanju prava narodnih manjina, nisu održana. Dolazi na vlast fašizam, koji nastoji krutom silom izvršiti assimilaciju našeg življa i uništiti zadnje ostatke narodnih prava, kao svog naroda, tako još više i slavenskih manjina pod Italijom. — Uklješten dvostruko, u tom ogromnom žrvnju talijanskog fašizma, naš tamošnji žival živi, podnosi, buni se i očekuje razvoj prilika, istrajući svojom, velikovima urođenom, snagom u održanju svoje egzistencije, svojih narodnih i etničkih osobina.

Za naš narod u Istri, a prema tome logično i za nas istarske izbjeglice u Jugoslaviji, postavljaju se dvije mogućnosti rješenja problema, u okviru kojega će se rješiti i naše, istarsko pitanje. — Jedno rješenje prestavlja, našu pravnu i narodnu individualnost, život, a drugo smrt. Postavlja se pitanje, da li će pobijediti ratni imperijalizam, za koji ne postoji pitanje prava manjina, da li će pobijediti nasilje modernog barbarstva, koje je olijeno u internacionalnom fašizmu, ili će pobijediti zdrave narodne snage progrusa i slobode, samoopredjeljenje naroda i jedna osnažena i nova demokratija, sa pravednjim poretkom, kome neće biti osnova rat, mržnja medju narodima i tlačenje unutar granica, kojemu je izložen i naš narod u Julijskoj Krajini.

U toj velikoj borbi, koja se vodi širom cijelog svijeta, trebamo i mi ubogi bjegunci, da pridonesemo sve svoje skromne sile.

PREDAVANJE O FREUDU U ISTARSKOM AKADEM- SKOM KLUBU U ZAGREBU

Zagreb, 15. februara 1937. 11. o. mj. održao je Istarski akademski članski sastanak. Na dnevnom redu bilo je i predavanje Josipa Dejanovića o psihanalizi. Predavač je iznio ideje S. Freuda. Prikazane su konture frojdizma bez naročite kritike i pokušaja da se podvrgnu temeljitoj analizi. Značenje frojdove teorije seksualnosti nije sasvim osvjetljeno.

Zanimanje za stvar pokazalo se u diskusiji koja se je razvila nakon predavanja.

Pozdravljamo nastojanje naših akademika da se upoznaju sa vremenim kulturnim pojavama. Pod fašizmom ne moguće im je da se slobodno izgrade. Ambicije su velike. Očekujemo da će u emigraciji potpuno razviti sve snage i sposobnosti da ih sazrele stave u službu svojega porobljenog naroda, a za napredak, lješu i bolju budućnost.

ŠTEVILNE OBSODBE IN PROCESI V TRSTU IN GORICI

Večji del gre za tihotapstvo, žganjekuho in beg čez mejo

Trst, februarja 1937. — (Agis). — Zadri tihotapstva so se morali zagovarjati pred goriškim sodiščem: Frančiška Godeaš, doma iz Škofje Loke, je bila obsojena na mesec dni zapora in 500 lir globe, ker je prenašala čez mejo v Italijo kavo. Prijeli so jo na meji. Obsojena je jugoslovenska državljanka.

Ker so prenašali iz Jugoslavije sladkor, kavo, suho grozdje, tobak, žganje in druge predmete, so se zagovarjali še: Armand Kogoj, Križaj Bogomila, Eugen Španger, Rudolf Albreht, Ludovik Bajec, Leopold Terčel, Franc Benčin, Alojzij Mohorič, Pavla Kogelj, Ana Lihar, Marija Lihar, Andrej Čamar, Jožef Lapajne, Stefan Lovc, Marija Rudolf, Franc Urbančič, Karel Čehovin, Anton Milnar, Ana Peterhel, Angela Lapajne, Stefan Lovec, Karel Kerševan, Marija Sibana. Vsi so bili obsojeni na stroge de narne kazni od 300 do 1200 lir.

Radi detomora se bosta morali zagovarjati Justina Starc, stara 33 let in Ivana Karlož, stara 38 let iz Žiri pri Sežani. Obe sta obtoženi, da sta vrgli živo rojeno dete v 25 m globoko jamo.

Ker so skrivali orožje in municiju, ki so jo našli na bivših frontah, so se zagovarjali Blaž Emil, Valentin Beltram, Franc Cotič, vsi iz St. Petra na Krasu. Obsojeni so bili na tri do pet mesecev zapora in na denarne kazni od 300 do 1200 lir.

Ker je javno pretepal svojo ženo, je bil obsojen Armand Kumar, doma iz Vrtojbe, stanovanec v Gorici, na pol leta strogega zapora. Poleg vsega so mu zagrozili še s kon-

lanskega leta skušali vtihotapiti iz Jugoslavije 20 konj, prvi štirje pa so se z orožjem v roki postavili v bran proti obmernim milicičkom. Fran Švigelj ima na vesti še 4 konje, oba Kukca pa sta ukradla poleg vsega še v Bači 1 konja.

Radi detomora se bosta morali zagovarjati Justina Starc, stara 33 let in Ivana Karlož, stara 38 let iz Žiri pri Sežani. Obe sta obtoženi, da sta vrgli živo rojeno dete v 25 m globoko jamo.

Ker so skrivali orožje in municiju, ki so jo našli na bivših frontah, so se zagovarjali Blaž Emil, Valentin Beltram, Franc Cotič, vsi iz St. Petra na Krasu. Obsojeni so bili na tri do pet mesecev zapora in na denarne kazni od 300 do 1200 lir.

Ker je javno pretepal svojo ženo, je bil obsojen Armand Kumar, doma iz Vrtojbe, stanovanec v Gorici, na pol leta strogega zapora. Poleg vsega so mu zagrozili še s kon-

Silvij Winkler, star 20 let in Bogomil Sirk, star 24 let, oba iz Gorice sta bila obsojena na 3 mesecev zapora in 2000 lir denarne kazni, ker sta tajno prekoračila mejo pri Idriji. Na 1300 lir kazni pogojno je bil obsojen 55 letni Rudolf Tomažič iz Sv. Florjana pri Colu, ker je imel brez dovoljenja lovsko puško.

„NAŠA DOMOVINA“ ZANIMLJIV ČAKAVSKI KALENDAR GRADIŠČANSKIH HRVATA

Kad su pred četiri vijeka mnogi žitelji iz primorskih i unutrašnjih hrvatskih krajeva bježali ispred Turaka i naselili se u Zapadnoj Ugarskoj, istočnoj Donjoj Austriji i jugoistočnoj Moravskoj, ponijeli su sa sobom malo stvarnih dobara, ali su ponijeli u novu postojbinu svoju narodnu dušu, pjesme i popijevke, običaje i nošnju, svoje hrvatsko ime i hrvatski jezik. Već je Kurelac zabilježio pjesme (jačke) tih Gradiščanskih Hrvata, a kasnije su se za tu našu iseljenu braću zanimali i mnogi drugi naši javni ljudi, pa i strani učenjaci. Pod jakim uplivom i još jačim pritiskom Nijemaca i Madžara, a sasvim odvojeni od stare domovine, mnogi su se tokom vremena utopili u tudiem moru. No ima i dosta slučajeva, da su pojedini Nijemci i Madžari, koji su se naselili medju te Hrvate, poprimili njihov jezik i narodni osjećaj.

Svi Gradiščanski Hrvata ima sada oko pedeset hiljada. Iz dana u dan su nacionalno svjesniji i kulturno jači. Neplisnost medju njima gotovo i nema. Imaju znatan broj vlijednih svećenika i dobrih učitelja. I svi složno ade za dobro svoga naroda. Osnivaju razna društva, sakupljaju narodno blago, izdavaju pučke knjige i imaju svoju novinu, »Hrvatske novine« u Beču. Medju njima se rodoljubnim radom osobito ističe pretdsjednik »Hrvatskog kulturnog društva« književnik Ignac Horvat, župnik u Novoj Gori (Neuberg). On je za ovu godinu uredio njihov kalendar »Naša domovina«.

Knjiga je to ukusno opremljena, bogata slikama i raznolikim zgodnim sadržajem za seljački svijet. Književnost je Gradiščanskih Hrvata uopće čisto seljačka. Seljačka ne samo po sadržaju, nego i po načinu pisanja, koji odgovara seljačkom shvaćanju i izražavanju. Seljačka je šta više i po samom jeziku, jer u Gradišču školovani ljudi govore i pišu istim jezikom kano i puk.

U ovom čakavskom kalendaru jedina je iznimka štokavска pjesma Ante Dukića »Na brilegu«.

Za naše je čakavce ova knjiga zanimljiva sa stvarne i jezične strane. Nedavno je na svečanoj proslavi Strossmayerova dana u našoj Akademiji njezin član prof dr. S. Ivšić održao o Gradiščanskim Hrvatima vrlo interesantno predavanje, u kojemu je upozorio i na neke starije čakavske izraze. Za Primorce je na pr. osobito zanimljivo što se u Gradišču šuma zove loza. Tako se još u XVI. vijeku zvala i u Kastavštini, gdje se je to općenito ime sačuvalo današnjem vlastitom imenu općinske šume Loza.

Gradiščanski kalendar »Naša domovina« zaslužuje svakako punu pažnju naših čakavaca.

IMENA MLADIH FAŠISTOV

Gorica, februarja 1937. (Agis). — Gorički mladinski fašisti je izdal listo onih, ki so napredovali v višjo stopnjo. Iz te liste hočemo naštetiti le nekaj imen, ki so vsa pristno slovenska, čeprav so spašena in italijanizirana. Kermac Radovan (Chermazst), Jurščević Franc, Gregoretič Ervin, Volpat Rudolf, Basaj Vladimir iz Mirna, Boan Izidor iz Opatjega Sela Mnogo izmed njih pa je bilo tudi degradiranih, kot: Abram Makstimirjan iz Stanjela. Povisan je bil de Kerševan Karel iz Stanjela, Uršič Karel iz Mirna, Ignacij Marega iz Sv. Lucije, Devetak Silvester, Brigitan Edvard, Leban Stanislav, Prešeren Ivan, Jug Albin, Novak Alojzij, itd. Nad polovico imen, ki jih je še naštetih je slovenskega izvora, in nad polovico teh je med njimi, ki so bili na en ali drugi način umaknjeni iz vodstva odgovornih mest. V ilustraciji smo prinesli le par imen.

MALE VESTI

— KOMISIJA ZA MANJINE MEDJUNARODNE UNIJE učilaženja za Društvo naroda uputila je nacionalnim udrženjima predlog, u kome se nalazi klauzula o zaštiti manjina, koja treba da uđe u Pakt Društva naroda.

— EVROPSKI KONGRES MANJINA imao bi se održati 10. tokom ove godine u Londonu. Na kongresu će naročito Njemačka nastojati, da pokrene pitanje manjina u Čehoslovačkoj.

— Usprkos svih prijetju talijanskih okupatornih vlasti neće Abesinci da zamijene svoje srebrenе talire za talijanski parirni novac.

Sin se rodio talijanskom prijestolonasljedniku. Zvat će se Vittorio Emanuele. Vlada je odredila, da se viju zastave kroz tri dana u cijeloj Italiji. Tom prilikom je dat i amnestija, i to do 2 godine za one, koji su kažnjeni manje od deset godina, a 4 godine su oprošteni onima, koji su osudjeni na više od deset godina.

— 100.000 lira je podijelio Mussolini po krajinama Zadru i Pule za zimsku pomoć. Tih 100.000 lira je Mussoliniju darovao Princ Torlonia u slavu proglašenja Imperija. (Torlonia je onaj princ na čijoj zemlji se odvijaju dogodaji iz »Fontamare« Ignazio Silone-a).

— Tullio Gianetti, predsjednik saveza fašističkih industrijskih radnika otišao je u Köln. Boraviti će u Njemačkoj nekoliko dana, te će u pratnji dra. Leya, vodje njemačke Fronte rada, proučavati organizaciju Fronte rada.

— Prema informacijama iz talijanskih diplomatskih krugova predleži mogućnost, da se Italija vrati saradnji u Ligi naroda jer se očekuje, da će ova međunarodna institucija priznati aneksiju Abesinije Italiji.

— Španjolska PTT upravajavila, da se ne primaju više telegrami upućeni pravcem Ital-kabel.

V Gorico se je vrnila dne 7. t. m. prva grupa iz bataljona »Tevere« in sicer iz vzhodne Afrike. Na postaji so pričakovani vračajoče se vojake zlasti stevilni domaćini iz goriške okolice, ki so po 15 mesečih zopet sprejeli svoje sinove.

— U Pulu su se vratila iz Istočne Afrike dva vlača vojnika iz bataljona »San Marco«.

— V Italiji pripravljajo velikansko proslavo ustanovitve imperija. Ob tej priliki bo baje prišlo, ali vsaj želi priti, iz Abesinije par 1000 ljudi — domaćinov »vseh vrst, ras, kostumov in ver«, na svoje stroške. Ogledali si bodo tudi ostalo Italijo, ter se vrnili preko Trsta.

— Za proslavo ustanovitve imperija nabralo prostovoljne prispevke, ki jih sprejme sam Mussolini. Tako so darovali na pr. Institut za bombaž 125.000 lir, tvrdka Brown-Boweri 120.000 lir itd. Najmanjši znesek darovanega znaša 5.000 lir.

— V Trstu se pripravlja na visoki trgovski šoli poseben muzej za kolonijalno gospodarstvo. Trst čuti, da je posebej pohvaljan za to akcijo in hoče tudi prednjačiti v tem, ter opozarja na to svojo dominanco samega duceja, da se bo spomnil Trsta, kadar bo treba kaj dobiti od države.

— Japonska in Italija sta sklenili posebno konvencijo, s katero se obvezujeta vzajemno, da ne bosta dovoljevali filmov, ki bi bili nasprotni interesom ene ali druge države. V ta namen se ustanovi posebna cenzura.

— Iz Addis Abebe poročajo, da je bil tamkaj odlikovan neki Aldo Tudor iz Gorice, ker se je »junaško obnašal« v bojih, ki so jih prestali oddelki tankov, ki jim Tudor pripada. Dobil je denarno nagrado, zlato kolajno za junaštvo in večjo vsoto denarja. Odlikovanje sedaj nabijajo po vseh vseh Julijskih Krajine za zgled vsem domaćinom, kako se je treba boriti za veličino italijanskega imperija.

— Da bi krila svoje notranje potrebe, ki so nastale z velikimi vojaškimi izdatki, bo italijanska vlada prisiljena raspisati novo notranje posojilo. Kakor vse kaže bo novo posojilo raspisano zopet na podlagi nepremičnin in bo znašalo 5 posto, kakor je prejšnje. Nemogoče je predviđevati vse posledice, ki jih bo imelo to posojilo, zlasti za naše kmete, ki vsi že komaj zmagujejo bremena in še prejšnjega posoja niso popolnoma izplačali. Večina se jih je moral zadolžiti. Posojilo naj bi šlo za nova javna dela v Abesiniji in za zmanjšanje brezposelnosti.

— Dvig porok, padec rojstev, to dejstvo strasti sedaj vse one, ki se zavzemajo za dvig rojstev. V Trstu kaže demografsko stanje za januar sledeče številke (v oklepaju so odgovarjajoče številke za decembar 1936): Porok je bilo 192 (200), živih rojenih 284 (273), mrtvorojenih 8 (8), umrlo 398 (434). — Kot vidimo se je pokazal u prvem mesecu letosnjega leta nekoliko pomirljivejši rezultat za demografske bojevnike.

— Stevilo delničkih družb v Italiji se je dvignilo na 19.228, dočim je bilo leta 1935 16.277. Padel pa je akcijski kapital od 49.650 milij. na 44.095 milijonov. Kot se vidi se je dvignilo le število mal

17. febrara 1887. — Godina XVIII.

NAŠA SLOGA

Doučni gospodarski i politički list

Pred 50 godina

RANJENICI IZ ABESINIE

U Napulju spremaju se da svečano prijevodi prvi transport ranjenika, koji će prijeti u sredstvu na parobrod »Gottard«. Medju ranjenicima nalazi se i kapetan Michelin, jedini na životu preostavši časnik, kogemu će gradjanstvo učiniti počasni dar. Vojnici dobili će svaki štedioničnu uložnicu od 50 franaka.

PASTIRSKA POSLANICA ZA POREČKO-PULJSKU BISKUPIJU

Presvj. gosp. biskup Flapp upravio je za predstojeću korizmu običnu pastirsku poslanicu na diecezansko svećenstvo i sve mu puku onih biskupijah.

Poslanica izšla je u talijanskem i hrvatskom jeziku; prva na finijem papiru i liepšim tiskom, namjena valjda gospodskom razredu pučanstva, a prostijsi našemu izvanjskom puku.

PLES TRSCANSKOG SOKOLA

Tršćanski sokol priređuje dne 22. t. m. u dvoranah »Slovenske čitaonice« plesnu zabavu s tombolom.

IZ OPRTALJSKE OBCINE

U nekojih mjestih ove občine izstao je ljetos posve prekrasni starinski običaj blagovoda kuća u božićno vrieme... Poslije mladoga leta propovedao je u našoj župnoj crkvi u Oprilju neki franjevac iz Kopra. Netreba nam niti kazati, da bijahu sve propoviedi jedino u talijanskom jeziku. Prodiće se za gospodu, koja malo za propovied mare, a mi seljaci valja da se prije talijanski naučimo ako ćemo razumiti propoviednika.

Rečeni g. franjevac pohvalio je našu gospodu kao mirne, dobre i pobožne kršćane, a pokarao izvanjske občinare, koji da siju tobož nemir i koji da bi se sa gospodom htjeli azasti.

DIVLJACTVA U ROCU

Nepristrano i ljubezno ponašanje g. učitelja Jakača napram svakomu, ogorča šaku Talijanaša na toliko, da mu počinjujaju sva kojaka proštačta. Za danas navadljamo samo jedno.

Dne 2. febrara t. g. navališe nekoji ročki nemirnici na školu, rastukao jedan prozor, koji bijaše najprije zaklonjen, unidoše u školsku sobu, gdje su porazkiali mnogo školskih knjigah, sve školske kataloge, razbacavši sve što im je došlo pod ruke štam sobe.

— Pedesetletnica idrijskega rojaka. Pretekli teden je praznoval v Ljubljani 50-letnico g. ing. Možina Josip, rudarski glavar. Pridružujemo se številnim čestitkam našemu priznanemu idrijskemu rojaku.

(Agis).

U FOND „ISTRE“

V fond »Istre« daruje ob prilici svoje 75-letnice Anton Flego, Ljubljana . . D 50.— Cok Albert, Zagorje (Pilstajn) D 5.— U prošlom broju objavljeno . D 39.911.60 UKUPNO D 39.966.60

FAŠIZAM I SELO

VI

Dok je trajao rat, seljaci su bili neophodni, radnici su bili dragocjeni: povlašćeni su ih mitili i ugadjali im. Kad se rat svršio, još se pušilo ognjište Revolucije i plamen je mogao buknuti na svakoj strani: činilo se što se moglo da se utiša »pobuna masa«. Sa velikom privrednom krizom, od 1925 u agrarnim zemljama, od 1929 i 1930 u industrijskim, seljaci počinju da nude svoje proizvode, radnici da nameću svoju radnu snagu: eto došlo je vrijeme da se viši krugovi osvete za sva poniženja koja su pretrpjeli, da oduzmi sve ustupke koje su učinili u strahu da ne izgube imovinu u život. Dosta je bilo komedije, dosta smo se igrali demokracije i socijalizma, dosta smo demagogisali i puštali rulje na volju. Posljednji je trenutak da se spasavaju viši interesi, da voda poteče gdje je teka, da se opet zna ko je stariji, da bude najzad reda u kući... To je stabilizacija poretka, stabilizacija novca isto tako, da bi prestała opća nestigurnost. To je povraćaj režima čvrste ruke. Diktatura, gdje je otpor mass slab ili nikakav, režim golog nasilja. Fašizam, ondje gdje mase moraju da se osvajaju lažima i potkupljuju, gdje mora da se stvara pokret.

Zašto je za fašističku propagandu najpoznatiji teren gradska srednja buržoazija? — Svakako zato što je ona bila najteže pogodjena raznim reformama

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

Tisk: Stečajnina Jugoslovenske Štampe d. d. Zagreb, Masarykova 28a. — Za tiskar u odgovara Rudolf Polanović, Zagreb, Ilica 13.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

ODGOĐENA SKUPSTINA »ISTRE« U ZAGREBU

Zagreb, 15. febrara. — Skupština društva »Istra« odredjena za 14. ovog mjeseca, odgodjena je pozivom na § 24 državnih pravila na 21. ovog mjeseca u istim prostorijama u »Kolu« u 9 sati. U smislu § 24 skupština će se održati i stvarati zaključke sa bilo kojim brojem članova. Nadzorni odbor.

Popis članova koji imaju pravo glasa objavljen je na društvenoj ploči. Sve žalbe obzirom na pravo glasa prima se do uključivo 20 o. m. do 8 sati navečer.

SKUPSTINA »ISTRE« U DUBROVNIKU

Dubrovnik, 10. febrara. Emigrantsko udruženje »Istra« u Dubrovniku održat će svoju redovnu godišnju skupštinu u nedjelju 21. o. m. u 11 sati prije podne u prostorijama mjesnog sokolskog društva. Pozivaju se članovi da skupštini prisustvuju.

SKUPSTINA »ISTRE« U OSIJEKU

Osijak, 6. febrara. — Poziv na V glavnu redovnu godišnju skupštinu Prosjevnog i potpornog društva »Istra« u Osijeku, koja će se održati 21. februara 1937 u 14 i pol sati poslije podne u društvenim prostorijama (Jevreja ulica 2, II.) sa slijedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. Komemoracija žrtava; 3. Izbor dva vjerišta zapiski; 4. Čitanje zapiski prošle godine; 5. Izvještaj odbornika i pročelnika sekcijskog; 6. Izvještaj nadzornog odbora; 7. Podjeljivanje razrješnica; 8. Izbor upravnog odbora; 9. Izbor nadzornog odbora; 10. Rješavanje o prijedlozima članova podnesenim upravnom odboru do 13. februara 1937. g. (§ 20 Pravila). Skupština donosi zaključke, ako je prisutna jedna trećina redovitih članova. Ne sabere li se u roku od pola sata dovoljan broj članova, skupština rješava sa prisutnim članovima. — Pravo glasa imaju oni članovi koji su uplatili članarinu do kraja 1936. god. Iznimku čine oni koji su bili cijelu godinu bez posla. — S emigrantskim pozdravom! Odbor.

IZ DRUŠTVA »ORJEMEA« U NOVOM SADU

Novi Sad, 1. februara 1937. — Uprava »Orjemea« sastala se je dne 9 o. m. na svojoj drugoj sjednici, na kojoj su podnijeti izvještaji izvrsnog odbora i propagandno-publicističkog odsjeka kao i blagajnika. Blagajnik je istakao, da uplata članarine teče redovno. Iza podnijetih izvještaja diskutovalo se o vanjskoj političkoj situaciji za posljednjih mjeseci dana, a koja se odnosi na pitanje Julijske Kraljine. Zatim je primljeno više članova emigranata iz mjesta i okolice. Donijeto je više zaključaka i nekoliko predloga, koji su upućeni izvrsnom i propagandnom odboru na izvršenje.

Povodom glasina da »Orjemea« nije dozvoljen rad i da radi protiv zakona, uprava »Orjemea« izjavljuje, da je u svemu i doslovno postupila u smislu § 4 tačka 2 i 3 zakona o udruženjima, dogovorima i zborovima, glasom kojeg »Orjemea« pravno postoji i radi od 2 decembra 1936. g., bez obzira na bilo kakvo odluku od strane vlasti. Protiv zakona »Orjemea« nije i neće nikada raditi.

Na kraju je bilo govorova o jednoj štroskoj, koju sprema publicističko-propagandni odsjek organizacije. U tom pogledu donijet je i zaključak. Vodstvo tog odsjeka ima da detaljnije prouči projekt i prvom prilikom do stvari upravi na odobrenje. — Odbor.

ZAHVALA ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

Menz Istarskog akadem. kluba darovali su još: po drugi puta g. N. N. preko vč. g. dr. Ivana Duklja, župnika 1000 (hiljadu) dinara i g. dr. Dinko Trinajstić senator 100 (sto) dinara. U ime studenata najtopljiva hvala. — Odbor.

„JADRANSKI KOLEDAR“ JE KNJIGA TRAJNE VRIJEDNOSTI

Zagrebački mjesecišnik »Naše more« od januara o. g. donosi ovaj prikaz našeg »Jadranskog koledara«.

Treće godište »Jadranskog koledara« obiluje kao i prva dva godišta interesantnim podacima i člancima o prošlosti a i sadašnjosti Istre.

Uvodni članak Rudolfa Golouha »Nalog naše emigracije u današnjem položaju« nastavlja i nadalje istarski svjjeruje u pobjedu načela mira. Lujo Vojnović iznosi iz svojih zabilježaka istočne dogadjaje iz 1919. godine, kada se odredjivala sudbina Istre. Matko Rojnik je u članku »Narodnosti u Istri i ravnopravnost« prikazao, kako se u drugoj polovini prošlog stoljeća tretiralo pitanje opstanka Slavena i Talijana u Istri. Lavo Čermelj prikazuje stanje

srednjih i stručnih škola u Julijskoj Kraljini prije rata. Podatke o mnogim nepoznatim dogadjajima i osobama prikazuje M. Breyer, prof. J. Gršković, prof. A. Šepić, August Pirjevec i drugi.

Posebno poglavljivo zauzima članak Josipa Basellia »Zauzimanje flote u Puši 1918.«, u kojem prikazuje raspoređenje slavenskih i talijanskih masa u oči 31. oktobra i rad izaslanika zagrebačkog Narodnog Vijeća dra Tresića-Pavičića. Isto tako članak primorskog muzičara Ivana Matetića o festivalu u Omiljiju, u kojem izrazuje svoju bojazan za skoro izumrće čakavске muzike.

Od književnih priloga naglašujemo čakavsku pjesmu Ante Duklja »Naš domaći glas« posvećenu muzičaru Matetiću i kvarnerske pjesme Dragu Gervaisu. Lakim i ugodnim stilom Viktor Car

nika i trgovaca sijala se mržnja na bravare, instalatere, električare, na kućnu poslugu, čistače: govorilo se da oni zaraduju više nego profesori i sudije. Nije bila manja mržnja ni na sejake. Njima se zamjeralo što piju pivo, ručaju u gostionici, unovčavaju skupu sve što ponesu: prodaju jaja pa plate porez. Krupna buržoazija se snašala: izvukla je velike koristi iz rata, iz inflacije, iz deflacija. Ali srednja i sitna buržoazija stradala je, čim se novac povukao u banke, čim se industrija počela mehanizovati, čim su papiri počeli padati. Činovnici i oficiri u službi dobili su veće plaće, ali oni van službe dogurali su do posljednje stepenice: eto zavodnje za fašističke bande!

Koju ljudi će se rekrutirati kao vojska? — dok su poslovni isli dobro, Mussolini se morao zadovoljiti malim brojem pristalica; to su bili uglavnom rezervni oficiri i drugi otpušteni ratnici. Da mu nisu stavili na raspoređenje vojsku, ili da je vojska pri Pohodu na Rime dala najmanji otpor, tako zvana »fašistička revolucija« bi se odigrala mnogo kasnije.

Drugi uspjeh fašizma jeste da je radnike podjelio na dvije polovine. (Prvi uspjeh je bio, potječemo, da prevali odgovornost za nevolju naroda na strane države i na strane kapitaliste). Fašizam je za sebe pridobio zacičelo gori, manje prosvjećen i manje moralan dio radnika, doveden u očajanje velikom oskudicu. Kad je nije običan komunist, i kad nisu deklasirani kriminalni tipovi željni nasilja, pljačke i para diranja sa oružjem i naročitim uniformama, kad nisu avanturisti koje je isplio Svjetski

rat, to su nedoklepani socijalisti, članovi žutih sindikata, šarena gomila koja uživa u paradi, u tučnjavama i pijankama. Sinovi iz dobrih kuća, čija plemićka titula nije više dovoljna preporka, stavljaju se na čelo ovih prije nabrojenih tipova, dopunjaju jedni druge i složno brane naciju i civilizaciju i brinu se o obnovi Rimskoga carstva. Stvar ni malo nije smješna, posto najsvjesniji i najnapredniji između radnika dobivaju od svojih gori drugova ricinovo ulje, batine, pa i metke iz revolvera. A u Julijskoj Kraljini su bili najgori oni koji nose slavenska prezimena i oni koji su potekli od hrvatskih i slovenskih roditelja. To svjedoče i imena takozvanih mučenika fašističke revolucije (Sašek, Bevčar, Oravčić itd.).

Sa seljacima nije fašizam imao nikakova uspjeha. Fašizam je čisto gradska pojava. Selo je ostalo izvan domaća fašističke milicije, ili bar u njemu aktivno ne saradjuje. Seljačka omiljena se teže organizira i manje manifestira. Seljake se ne može uvući, kao gradjane, u vrtlog fašističkih parada i orgija, jer su rasturenji i udaljeni od velikih centara. Oni čitaju »izjednačenje štampu, ali malo vježaju, jer ih je rat naučio da pobjeda u novinama nije obično i pobjeda na bojnom polju. Radio je kod seljaka malo raširen. A novi veliki nameti, koje zahtijeva stalno počevanje naoružanja i ratne avanture (Abesinija, pomoć Španiji) rashladjuje oduševljenje za Carstvo. Takovo stanje zabrinjuje naročito srednje i siromašno seljaštvo, koje je izgubilo slobodu, a zemlje ni rada nije dobilo, već danomice gubi i ono malo zemlje koje mu je ostalo u korist veleposjeda.

• Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

• Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

• Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

• Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

• Istra izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Preplata: za cijeli godinu 50.— din., za pola godine 25.— din., za inozemstvo dvostruko, za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij »Istre«, Masarykova 28a II. broj telefona 67-80. — Za uredništvo odgovara IVAN STARÍ, Zvonimirova 48/III.

</